

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. maja 1872.

O b s e g: Kako priti mrčesom v okom? — Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva. (Dalje.) — Slovenci pred sodbo dr. Klunovo. — Časništvo. — Potopisni listi slovenskega učitelja svojemu pobratimu. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako priti mrčesom v okom?

Spisal Blaž Pernišek.

Mnogo majhnih živalic je na svetu, ki pa so veliki sovražniki kmetijstvu. Vzlasti spomlad nam pridigova ta nauk. Vsako 4. leto nam končuje hrošč (keber) sprelepe dobrave ali hraste, njegovo nebrojno potomstvo podjeda pa nježne koreninice raznim rastlinam po njivah in travnikih. Kako žalosten je pač pogled po tako objedenih dobravah meseca maja in še pozneje; koliko poljskih pridelkov uniči in pokonča lepega sená hroščev zarod: črv! Temu pomaga pa še ostudni mramor.

Žalibog, da se res v vsakem oziru tako malo deluje med ljudstvom, da res premnogo ledine čaka bodočega učitelja — vzlasti gledé napredka v kmetijstvu! Za Boga! naj bi se podučevala deca v naravoznanstvu — naravno! Naj bi vendar premislil malo ter poskrbel, kdor ima besedo med ljudstvom, da bi v temi še tava-joči narod razsvetljeval po naravoslovji ter se mu po tem tudi požlahnilo srce, da bi znal pot do blagra.

Tako bi prišel naš narod v zavest, da mu ptice, posebno pa pevke, mnogo več koristijo nego škodujó. Tako bi se razen družih sirovosti tudi neusmiljeno ravnaje s ptiči odpravilo izmed ljudstva, ako bi se otrokom razlagalo, po empirični poti pa tudi dokazalo, čemu da je, na primer, ptičica itd. Vže deček naj bi vedel, da ptičice niso samo zato, da nam mnogo veselja delajo, temveč da pokončujejo — mrčese. Za „neverne Tomaže“ pa naj bi bila ona postava, koja brani ptice, ne le na papirji, nego tudi v dejanski rabi pri gosposki!

Če tudi je krt kmetijstvu mnogo večí dobrotnik nego škodljivec, a vendar naš kmet prav nasproti misli o njem. Po cele ure ga čaka nevednež z motiko, dokler se ne maščuje nad njim — nad svojim dobrotnikom! Kosec se zato jezí nad krtom, ker se mu krha kosa ob krtini in ker mora razgrabljevati krtine. A to mu je pa španjska vas, da krt pokonča mnogo mrčesa škodljivega in v istini mnogo več koristi nego škoduje. To nam je jasno morebiti že iz tega, da Angleži, ki so prvi kmetovalci na svetu, kupčujejo po sejmi s krti, koje potem spusté v zemljišča. Slovenec, brate moj, ti ga pa kar zadaviti hočeš! Zagotavljam te pa, da ga vsaj potomci tvoji visoko čislali bodo po lastnem prepričanju.

Zagrizen sovražnik mrčesom je tudi neko, vsacemu otroku znano sadúnosno drevo. Ta hudi sovražnik je —

oreh. To drevo je edino med sadovnatim drevjem, ki ne hrani prav nobenega mrčesa. Njegovega puha (duha), kakor tudi padlega lista ali cveta se bojé gliste, mramorji in črvi, kakor zlodej križa. Kmetovalci, ali ne bi bilo dobro, da bi stal tu pa tam med drugim drevjem itd. kakošen oreh? Korist tega drevesa se dá porabiti še drugače. Za navadno škropilnico za platno, na primer, vzemi obilno pest zelenega perja orehovega, zmečkaj ga prav dobro s kamenom ali pa s čem drugim, deni ga v škropilnico vode in prav dobro sklabudraj, da se vsa voda navzame njegovega duha. Take vode vlij v vsako ti znano črvovo luknjo 2 ali 5 žlic iz kake pripravne posode, ali pa kar polij prst, v koji je tacih črvov, nekoliko palcev na globoko, in čez malo minut bodeš se prepričal, da vsi črvi, kolikor jih je bilo notri, pridejo na površje. Potem je pa lahko pokončaš. Kdor se hoče prepričati tega, ne bode skušal zastonj; vzlasti v obdelani zemlji, ki je rahla, ni težavno to.

Neutrudljivo pero našega gosp. dr. J. Bleiweisa je tudi o škodljivih mrčesih že pisalo mnogo, in lahko rečem, da besede njegove niso bile po vse glas vpijočega v puščavi. Marsikter učitelj je delal na to, da so otresali ljudje z drevja hrošče ter je pokončali, da je mladina začela loviti škodljive bele metulje, da so se pokončale gosenice itd. Al še več, še več je treba pridigovati ljudem, da pridejo vsi do pravega spoznanja. Učitelji in duhovniki na deželi bodite tudi apostoli tem podukom, kajti „moli in delaj!“ (ora et labora!) naj bode nam vsem geslo delovanja našega.

Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva.

Spisal Franjo Kuralt.

(Dalje.)

VII.

Poljedelec naj mnogo dobre klaje prideluje, da more dobro rediti mnogo živine.

Vsak dober poljedelec bode naj tudi dober živinorejec. Živinoreja je oni del kupčije, kteri se dandanes močno širi in deželam mnogo dohodkov daje. *)

Podlaga dobri živinoreji, dobremu gnoju in obilnim pridelkom je pa dobra klaja. Zatoraj se mora poljedelec truditi, da pridelala mnogo dobre klaje, da more

*) Resnico teh besedi potrjuje nam dandanes lastna skušnja. Ko bi se, na priiiko, pri nas domá dobivala čista goveja plemena Miricodolska, Marijedvorska, Belanska, ali lepi žebci pincgavski, ali ovce Jezerske, ne bi trebalo na tisoče goldinarjev nositi v druge dežele; kar domá bi se kupovala ta živina iz državne subvencije.